

**ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ**

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ ОДСЕЦИ

А. ОБАВЕЗНИ

1. Одсек за класичну музику
2. Одсек за српско традиционално певање и свирање

Б. ИЗБОРНИ

1. Одсек за рану музику*
2. Одсек за цез музику*

А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ – ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	120	6	120	7	231

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ – ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

ОДСЕК ЗА СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ – ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	1	35	1	35	1	35	1	33
Групно певање	1	35	1	35	1	35	1	33
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

* Настава инструмената и певања на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику организована је тако да ученици који се одреде за те одсеке имају по два часа наставе обавезног инструмента на Одсеку за класичну музику и још један час инструмента за који се одреде на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику

СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Групно свирање	-	-	-	-	1	35	1	33
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
СВЕГА	4	140	4	140	5	175	6	198

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

1. ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

У оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се следећи инструменти: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим, мандолина, харфа (педална и непедална), клавир, хармоника, флаута, обоа, кларинет, саксофон, фагот, хорна, труба, тромбон и удараљке.

У оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се: оргуље, соло певање, контрабас и туба.

Поред наставе инструмента, односно певања, на Одсеку за класичну музику изучавају се: солфеђо, теорија музике, оркестар, хор, камерна музика и упоредни клавир.

2. ОДСЕК ЗА СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Српско традиционално свирање на народним инструментима и српско традиционално певање изучава се у оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Изучавају се жичани (гусле, различите врсте тамбура...) и дувачки инструменти (фрула, двојнице, окарина, шупељка, дудук, кавал, диле, гајде...).

Б. ИЗБОРНИ ОДСЕЦИ

Ученици изборних одсека имају по два часа наставе обавезног инструмента на Одсеку за класичну музику и још један час инструмента за који се одреде на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику.

1. ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ

На Одсеку за рану музику изучавају се следећи инструменти: виола и ренесансна виолина, виола да гамба, лаута, историјска харфа, чебало, оргуље, блок флаута, траверзо флаута, шалмај, крумхорн, корнамуза, дулцијан, цинк, корнет, сегбат и ренесансно певање.

На овај одсек уписују се ученици који то желе а похађају Одсек за класичну музику. Ученици Одсека за класичну музику уписују се у последњој години учења класичног инструмента и то за: блок флауту/траверзо флауту, рано певање, шалмај, крумхорн, корнамузу, дулцијан, цинк, корнет и сегбат а за све остале инструменте у последње две године школовања.

Прва година учења инструмента/певања на Одсеку за Рану музику представља проширивање музичког образовања. Како ученици који уче неки од инструмената већ похађају или су завршили класични одсек, час прве године учења свих инструмената и певања на Одсеку за рану музику траје 45 минута а оцењивање је бројчано.

2. ОДСЕК ЗА ЦЕЗ МУЗИКУ

На Одсеку за цез музику изучавају се следећи инструменти: контрабас, бас гитара, гитара, клавир, саксофон, труба, тромбон, бубњеви и цез певање.

На овај одсек уписују се ученици који то желе а већ похађају Одсек за класичну музику и то следеће инструменте:

- контрабас – ученици III и IV разреда контрабаса;
- бас гитара – ученици III и IV разреда контрабаса;
- гитара – ученици V и VI разреда гитаре;
- клавир – ученици V и VI разреда клавира;
- саксофон – ученици V и VI разреда саксофона, флауте, обоа, кларинета или фагота;

- труба – ученици V и VI разреда трубе; тромбон – ученици V и VI разреда тромбона; бубњеви – ученици V и VI разреда удараљки;

- цез певање – ученици IV разреда соло певања, као и ученици завршног разреда четворогодишњег или шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања свих инструмената.

Прва година учења инструмента/певања на Одсеку за Цез музику представља проширивање музичког образовања. Како ученици који уче неки од инструмената већ похађају или су завршили класични одсек, час прве године учења свих инструмената и певања на Одсеку за рану музику траје 45 минута а оцењивање је бројчано.

ИСПИТИ

У основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни;
- завршни;
- испит за ниво знања првог циклуса и
- испит за ниво знања основне музичке школе.

Пријемни испит полагаје се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полагају пријемни испит.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полагају ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полагају ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полагају ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полагају ученици II и IV разреда Соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полагају поправни испит у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полагају годишњи испит из свих предмета, у свим разредама.

Ученици који убрзано напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

СМОТРЕ

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства.

Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

1) Настава главног предмета – инструмента, односно певања

– Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

– Час упоредног клавира за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

2) Настава солфеђа и теорије музике

– Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

3) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, удараљки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандартних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

КЛАВИРСКА САРАДЊА – КОРЕПЕТИЦИЈА

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику.

Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотрема, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација;
- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање медијских промоција разне врсте;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностранним образовним и културним институцијама.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

1. Развијање музичких способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;
2. Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;
3. Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;
4. Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
5. Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.
6. Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
7. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
8. Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
9. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
10. Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе и праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не

може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама ученика.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона; – правилно стоји и држи кларинет; – држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање ;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента Поставка правилног дусања и вежбе дусања Начин добијања тона Поставка леве и десне руке Поставка амбажуре Техника десне руке: – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно постављање палца за ослањање инструмента; – правилно позиционирање шаке

<ul style="list-style-type: none"> – примени различита muzička izražajna sredstva u zavisnosti od karaktera muzičkog primera uz pomoć nastavnika; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 		<p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно позиционирање шаке <p>Стакато техника: правилно ударање врхом језика у трску</p> <p>Вежбе за развој моторике прстију леве руке</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 1</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1</i> <p>и остала литература сличне тежине по избору наставника</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет) 		

Кључни појмови садржаја: амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбажура, техника прстију и језика)</p> <p>Синхронизација језика и прстију</p> <p>Рад на побољшању интерпретације</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стакато и легато</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 1, 2</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1, 2</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима <p>Комади</p> <p>Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 етида – 2 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Смотра на крају године (изводи се напамет)</p> <p>Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком</p> <p>2 етиде</p> <p>Комад уз пратњу клавира</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од Е мало до е3; – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика Издржавање тонова Контрола дисања, амбажуре Развијање слуха за самостално штивовање Музички бонтон Скале и трозвучи: Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес-дур, а, е, де, ха, ге, це и фис-мол Кроз три октаве: е-мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2, 3</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 1, 2, 3</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	ЧЕТВРТИ
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до еф3; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика Издржавање тонова Изједначавање регистара кроз тонске вежбе Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар) Музички бонтон Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до четири предзнака Скале кроз две октаве: це, ге, де, бе, а, ес, ас дур; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији Хроматска скала ЛИТЕРАТУРА – Бруно Брун: <i>Школа за кларинет број 2, 3</i> – Радивој Лазић: <i>Учим кларинет број 3, 4</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале до 4 предзнака – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године		

Испитни програм (изводи се напамет)

- Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

ПЕТИ

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – самостално коригује интонацију у току свирања; – истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацији прстију и језика</p> <p>Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима</p> <p>Рад на микродинамци</p> <p>Свирање соло и у ансамблу</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима</p> <p>Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама</p> <p>Хроматска скала</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– Клозе: <i>Техничке вежбе</i></p> <p>– Лефевр: <i>Техничке вежбе</i></p> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p> <p>Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира 		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет)		
Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено		
<ul style="list-style-type: none"> – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

ШЕСТИ

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – свира у опсегу од Е мало до Ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стакато и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима</p> <p>Меморисање текста</p> <p>Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато</p> <p>Самостално штивовање инструмента</p> <p>Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу</p> <p>Свирање соло и у ансамблу</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са доминантним и умањеним септакордима</p> <p>Скале, трозвуче, умањене и доминантне септакорде свирати разложено и у комбинованим артикулацијама</p> <p>Хроматска скала</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– Клозе: <i>Техничке вежбе</i></p> <p>– Лефевр: <i>Техничке вежбе</i></p> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p> <p>Комади по избору наставника адекватне тежине</p>

Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 40 етида – 4 комада уз пратњу клавира
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (ФЛАУТА, ОБОА, КЛАРИНЕТ, САКСОФОН, ФАГОТ)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непребродивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дужу задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). . Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају

приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нералним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

